

Fremtidens dommerfullmektigordning

Rapport fra arbeidsgruppe nedsatt av DA

23. januar 2023

Innhold

1	Innledning.....	4
1.1	Bakgrunnen for etableringen av arbeidsgruppen.....	4
1.2	Arbeidsgruppen	4
1.3	Mandatet	4
2	Prosess og arbeidsform.....	7
2.1	Arbeidsform.....	7
2.2	Innspill fra ulike aktørgrupper	8
3	Dommerfullmektigordningen	8
3.1	Dagens dommerfullmektigordning.....	8
3.2	Domstolkommisjonens forslag i NOU 2020: 11 pkt. 12.7.....	9
4	Arbeidsgruppens overordnede anbefalinger.....	10
4.1	Dommerfullmektigordningen er en midlertidig utdanningsstilling.....	10
4.2	Andre viktige hensyn.....	11
5	Dommerfullmektigperioden skal være tre år	11
5.1	Arbeidsgruppens anbefaling	11
5.2	Begrunnelse	11
6	Dommerfullmektiger kan ikke konstitueres som domstolledere.....	12
7	Forholdstallet mellom dommere og dommerfullmektiger	12
7.1	Arbeidsgruppens forslag.....	12
7.2	Begrunnelse	12
8	Endringer i ansettelsesprosedyren	13
9	Saklig kompetanse.....	14
9.1	Innledning	14
9.2	Saker som ikke skal tildeles dommerfullmektiger	14
9.2.1	Arbeidsgruppens forslag:	14
9.2.2	Begrunnelse	14
9.3	Saker som ikke skal tildeles i løpet av første ansettelsesår	15
9.3.1	Arbeidsgruppens forslag	15
9.3.2	Begrunnelse	15
9.4	Saker som ikke skal tildeles uten særskilt vurdering.....	16
9.4.1	Arbeidsgruppas anbefaling.....	16
9.4.2	Begrunnelse	16

9.5	Andre saker/oppgaver.....	16
10	Lønn og lønnsutvikling	16
10.1	Arbeidsgruppens forslag	16
10.2	Begrunnelse.....	17
11	Opplæring.....	17
11.1	Innledning	17
11.2	Lokal opplæring	18
11.3	Forslag til lokalt opplæringsprogram.....	18
11.4	Nasjonalt introduksjonsprogram.....	19
11.5	Forslag til nytt nasjonalt introduksjonsprogram	20
12	Regelendringer	21
12.1	Domstoloven § 55 g.....	21
12.1.1	Arbeidsgruppens forslag	21
12.1.2	Kommentar.....	21
12.2	Domstoloven § 23.....	22
12.2.1	Arbeidsgruppens forslag	22
12.2.2	Kommentar.....	23
13	Avsluttende bemerkninger	23
14	Vedlegg	24

1 Innledning

1.1 Bakgrunnen for etableringen av arbeidsgruppen

Domstoladministrasjonen nedsatte i 2022 en arbeidsgruppe med oppdrag om å utarbeide et forslag til framtidig utvikling og organisering av dommerfullmektigordningen.

Bakgrunnen var at Domstolkommisjonen i sin andre delrapport (NOU 2020:11 Den tredje statsmakt - Domstolene i endring) har foreslått flere endringer i dommerfullmektigordningen. Formålet med arbeidet er å organisere dommerfullmektigordningen på en måte som best mulig ivaretar hensynet til uavhengighet, kvalitet og tillit blant brukerne av domstolene. Samtidig skal stillingen fortsatt framstå som attraktiv, med faglige utfordringer og interessante arbeidsoppgaver.

Bakgrunnen for etableringen av arbeidsgruppen er nærmere beskrevet i mandatet til gruppen, som inntas nedenfor under punkt 1.3. Mandatet omfatter ikke jordskiftedommerfullmektiger og arbeidsgruppen har ikke behandlet dette.

1.2 Arbeidsgruppen

I henhold til mandatet skulle arbeidsgruppen bestå av seks medlemmer; hvor to representerer Domstoladministrasjonen, to representerer domstollederne og to representerer dommerfullmektigene. I tillegg har Dommerforeningen (DnD) hatt en representant.

Arbeidsgruppens leder har vært sorenskriver Unni Sandbukt.

Medlemmene i arbeidsgruppen har vært:

- Unni Sandbukt - sorenskriver Nord-Troms og Senja tingrett
- Mariann Svensen - sorenskriver Sør-Rogaland tingrett
- Henrik Rode Evensen - dommerfullmektig Oslo tingrett
- Anne Ingeborg Reiestad - dommerfullmektig Oslo tingrett
- Jon Bottheim - seniorrådgiver Domstoladministrasjonen
- Robert Envik - seksjonssjef Domstoladministrasjonen
- Bente Løvik Ulven, DnD, tingrettsdommer Ringerike, Asker og Bærum tingrett

1.3 Mandatet

Nedenfor følger gruppas mandat i sin helhet:

Mandat for arbeidsgruppe - utvikling av dommerfullmektigordningen

1. Innledning og bakgrunn

Domstolkommisjonen avga 30. september 2020 sin andre delrapport, NOU 2020: 11 Den tredje statsmakt – Domstolene i endring. Ett av temaene som behandles er dommerfullmektigordningen, som særlig ble vurdert opp mot domstolenes og dommernes uavhengighet. Kommisjonen så utfordringer med dagens ordning og kom med enkelte forslag og føringer for fremtidens dommerfullmektigordning.

Siden kommisjonen avga sin andre delrapport har det skjedd et regjeringsskifte. Styrende myndigheter har siden da fokusert på kommisjonens første delrapport, som gjelder domstolstrukturen i første instans. Justis- og beredskapsdepartementet har ikke kunnet si når behandlingen av fremtidens dommerfullmektigordning vil skje.

Domstoladministrasjonen og Dommerfullmektigforeningen tar derfor initiativ til å etablere en arbeidsgruppe som skal se nærmere på dommerfullmektigordningen på bakgrunn av de utfordringene som kommisjonen trakk fram.

Justis- og beredskapsdepartementet er orientert om arbeidsgruppen.

Oppdragsgiver for arbeidsgruppens gjennomgang er Domstoladministrasjonen ved direktør Sven Marius Urke.

1.1. Særlige problemstillinger

Domstolkommisjonen har hovedsakelig tatt stilling til utfordringer relatert til uavhengighet når det gjelder dommerfullmektigordningen. Kommisjonen viser til at hensynet til uavhengighet står i et generelt spenningsforhold til midlertidige dommerstillinger. Domstolkommisjonen peker også på at det er en utfordring at dommerfullmektigene står såpass kort i stillingen. Dette medfører høye opplæringskostnader og kan etter kommisjonens syn være problematisk hensett til det systematiske kvalitetsarbeidet som domstolene skal drive med. På denne bakgrunnen anbefales det enkelte endringer i organiseringen av stillingen som i større grad ivaretar de grunnleggende hensyn.

Dommerfullmektig er en midlertidig stilling med mulighet for å bli i jobben i inntil tre år, med en særordning med lenge maksimal tjenestetid for enkelte dommerfullmektigstillinger ved Oslo tingrett. De fleste dommerfullmektiger forlater likevel stillingen etter halvannet år, altså halvparten av maksimaltid. Av hensyn til kompetanseutnyttelse, kostnadseffektivitet, kvalitet og saksavvikling er det ønskelig at dommerfullmektigene blir i stillingen i en lengre periode.

Utfordringene med kortvarig kompetanse kan knyttes til dommerfullmektigenes lønn, særlig på andre og tredje året. Lønnsnedgangen er stor for de fleste nye dommerfullmektiger og lønnsforskjellene til andre arbeidsplasser både i offentlig og privat sektor øker jo lenger dommerfullmektigen blir i stillingen. Samtidig opparbeider dommerfullmektigen seg mer erfaring og kompetanse, som domstolene tjener på å beholde lenger.

Fremtidens dommerfullmektigrolle og lønsspørsmålet henger sammen ved hvilken opplæring, kompetanse og oppfølging dommerfullmektigen skal ha utover i arbeidsforholdet. De nevnte utfordringene bør derfor løses samlet.

2. Mandatets innhold

2.1. Overordnede mål

Arbeidsgruppens oppgave er å utarbeide et forslag til framtidig utvikling og organisering av dommerfullmektigordningen. Arbeidsgruppen skal ta utgangspunkt i Domstolkommisjonens delutredning II, NOU 2020: 11.

Forslaget skal ivareta de grunnleggende hensynene som domstolkommisjonen trekker fram. Dommerfullmektigordningen bør organiseres på en måte som best mulig ivaretar hensynet til uavhengighet, kvalitet og tillit blant brukerne av domstolene. Arbeidsgruppen skal dessuten vurdere hvordan dommerfullmektigstillingene fortsatt kan fremstå som attraktive, med faglige utfordringer og interessante arbeidsoppgaver.

2.2. Dommerfullmektigenes uavhengighet

Arbeidsgruppen skal vurdere og komme med forslag til følgende:

- *Hvilken kompetanse og hvilke fullmakter dommerfullmektigene skal ha. Både absolutte skranker for dommerfullmektigenes oppgaver og en gradvis utvidelse gjennom ansettelsesløpet bør vurderes.*
- *Opplæringsløp og oppfølging av dommerfullmektigene. Dommerfullmektigstillingene er opplæringsstillinger for dømmende virksomhet og videre arbeid i domstolen.*
- *Lengden på ansettelsesperioden. Det må tas stilling til om det fortsatt skal være særordninger for enkelte tingretter.*
- *Endringer i tilsettingsprosedyrene, herunder om flere enn domstolleder skal være involvert i ansettelse og vurdering av eventuelle forlengelser.*
- *Antall dommerfullmektiger sett i forhold til dommere nasjonalt, i rettskretsen og på det enkelte rettssted.*
- *Hvorvidt dommerfullmektiger skal kunne konstitueres som domstolleder.*
- *Forholdet til utredernes arbeid i tingretten.*

2.3. Kompetanseforvaltning og lønn

Arbeidsgruppen skal vurdere og komme med forslag til følgende:

- *Hvordan man ved rekruttering skal sikre tilstrekkelig mange godt kvalifiserte søkere til dommerfullmektigstillinger.*
- *Hvordan man skal legge til rette for at dommerfullmektigene blir værende lengst mulig i stillingen. Dette omfatter hvilken lønn og lønnsutvikling dommerfullmektigene skal ha i ansettelsesperioden. Dette bør ses i sammenheng med dommerfullmektigenes opplæring, kompetanse og ansvar i løpet av ansettelsesperioden.*

3. Administrative forhold

Arbeidsgruppen består av seks medlemmer; hvor to representerer Domstoladministrasjonen, to representerer domstollederne og to representerer dommerfullmektigene. Arbeidsgruppen ledes av en av domstollederne.

Gruppen skal forankre arbeidet i domstolene og blant aktører og brukerne.

Nærmere intern organisering, arbeidsform og arbeidsfordeling bestemmer arbeidsgruppen selv.

Arbeidsgruppen leverer en skriftlig rapport til oppdagsgiver innen 20. desember 2022.

Domstoladministrasjonen dekker etter statens alminnelige regler og satser eventuelle utgifter til reise og opphold for arbeidsgruppens medlemmer.

2 Prosess og arbeidsform

2.1 Arbeidsform

Arbeidsgruppen har hatt fem møter, hvor tre er gjennomført fysisk i Oslo. Møtene har gått til avklaring av mandat, informasjonsinnhenting og diskusjon. Etter det andre møtet ble det bestemt at arbeidsgruppen skulle suppleres med et medlem fra Dommerforeningen, som ble utpekt til å være tingrettsdommer Bente Ulven fra Ringerike, Asker og Bærum tingrett. Det har vært sentralt for arbeidsgruppen at så mange som mulig har fått uttale seg i forbindelse med gruppens arbeid, og at det endelige resultatet er bredt forankret.

Som det fremgår av mandatet har arbeidsgruppen tatt utgangspunkt i domstolkommisjonens delutredning om dommerfullmektigordningen og de innspill som kom inn under den etterfølgende høringen. I tillegg har arbeidsgruppen bedt om innspill fra relevante aktører og andre berørte, se nærmere om dette under i punkt 2.2. Flere av de som uttalte seg under høringen har dermed også kommet med særskilte innspill til arbeidsgruppen. Av ytterligere informasjon har arbeidsgruppen hatt tilgjengelig Dommerfullmektigforeningens medlemsundersøkelser og domstollederundersøkelse, samt fått særskilt tilsendt Oslo tingretts høringssvar til domstolkommisjonen om dommerfullmektig I-ordningen. Dokumentene ligger vedlagt.

Arbeidsgruppen har søkt å svare ut alle punktene i mandatet. Når det gjelder punktet om forholdet til utredere i tingrettene har gruppen valgt å fokusere på hvilke oppgaver som skal omfattes av dommerfullmektigstillingen. Oslo tingrett har ansatt utredere som et prøveprosjekt. Gruppen har ikke ansett det som hensiktsmessig å behandle grensdragningen mellom disse og dommerfullmektigene, ettersom det kun gjelder én domstol, og innholdet i disse stillingene fremdeles er under utvikling og evaluering.

Arbeidsgruppen har som nevnt vært sammensatt av representanter for Domstoladministrasjonen, domstollederne, Dommerforeningen (DnD) og Dommerfullmektigforeningen. Gruppens arbeid har underveis i prosessen vært forelagt

domstollederne på domstolledermøter for innspill, og for dommerfullmektigene på Dommerfullmektigforeningens årsmøte.

I forbindelse med arbeidsgruppens mandat har Dommerfullmektigforeningen innhentet en kostnadsanalyse av utskiftningen av dommerfullmektiger i tingrettene gjennom analyseselskapet Whydentify. Kostnadene og regnestykke ligger vedlagt.

2.2 Innspill fra ulike aktørgrupper

Det har blitt sendt ut brev om innspill til utredning om dommerfullmektigordningen til utvalgte aktører og andre berørte i domstolen. I brevet ble det gitt anledning til å kommentere mandatet i sin helhet. I tillegg ba arbeidsgruppen særlig om tilbakemelding på hva som er viktig for at dommerfullmektigordningen skal sikre god kvalitet og høy grad av tillit, dommerfullmektigenes kompetanse og fullmakter, lengden på ansettelsesperioden, andelen dommerfullmektiger og rekruttering. Brevet finnes vedlagt.

Brevet ble sendt til Statsadvokatenes forening, Politiadvokatene, Riksadvokaten, Advokatforeningen, Forsvarergruppen, Regjeringsadvokaten, Høyesterett, Barneombudet, Kommuneadvokaten i Oslo, og de lokale tillitsvalgte dommerfullmektiger i Oslo tingrett.

Arbeidsgruppen har mottatt svar fra statsadvokatene i Oslo, Trøndelag, Nordland, Troms og Finnmark, og Møre og Romsdal, samt Riksadvokaten. I tillegg har Kommuneadvokaten i Oslo, Barneombudet, og Advokatforeningen uttalt seg. Blant tingrettene har arbeidsgruppen mottatt innspill fra Ringerike, Asker og Bærum, Salten og Lofoten, Buskerud, Agder, Trøndelag og Hordaland. Innspillene finnes vedlagt.

3 Dommerfullmektigordningen

3.1 Dagens dommerfullmektigordning

Rammene for dommerfullmektigenes myndighet og ansettelsesvilkår følger hovedsakelig av domstoloven, dommerfullmektigavtalen og Rundskriv G-46/1999.

Dommerfullmektigstillingen er en opplæringsstilling. Alle dommerfullmektiger skal få en strukturert introduksjon i egen domstol, og tilbud om å delta på nasjonale introduksjonskurs gjennom DA. I tillegg skjer mye læring gjennom praksis og håndtering av egne saker.

Dommerfullmektiger ansettes i dag av sorenskriver. Ansettelsen skjer for en periode på to år, med mulighet til forlengelse med ytterligere ett år. I Oslo tingrett praktiseres det en særordning der den samlede ansettelsestiden kan være inntil fem år. Lønnsnivået er vesentlig lavere enn for embetsdommere, se punkt 10.

Dommerfullmektigforeningens medlemsundersøkelse i 2022 viste at foreningens medlemmer i gjennomsnitt hadde 4,3 års arbeidserfaring etter fullførte studier før de ble ansatt som dommerfullmektig. 81 prosent av dommerfullmektigene hadde tidligere jobbet som advokater eller advokatfullmektiger.

Dommerfullmektigene dømmer på fullmakt fra sorenskriver. Det gis først spesiell fullmakt for hver enkelt sak, deretter alminnelig fullmakt. I retningslinjene framgår det at alminnelig

fullmakt bør gis etter normalt tre måneder dersom vedkommende anses skikket. I praksis gis nok alminnelig fullmakt tidligere enn dette.

Med alminnelig fullmakt kan dommerfullmektigene dømme i de fleste sakstyper. Det gjelder følgende absolutte begrensninger, hvor retten ikke kan settes med dommerfullmektig:

- Hovedforhandling i straffesaker med en strafferamme over 6 år, bortsett fra overtredelse av strl. § 274 første ledd (grov kroppsskade)
- Saker der tingretten settes med forsterket rett etter tvisteloven § 9-12(5)
- Saker etter utlendingsloven kapittel 14, jf. § 137 annet ledd, eller statsborgerloven §§ 7 annet ledd og 26 b, jf. § 31 g, (saker som berører grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn)
- Skjønnsaker (men i disse sakene kan det gis særskilt fullmakt fra domstolleder).

Det foreligger også retningslinjer for hvilke sakstyper dommerfullmektiger ikke bør behandle. Dette gjelder barnevernssaker og saker etter barneloven. En undersøkelse Dommerfullmektigforeningen gjorde i 2019, viste at 47 prosent av medlemmene behandler barnelovssaker, mens 33 prosent behandler barnevernssaker. Det varierer også mellom domstolene hvorvidt dommerfullmektiger gis anledning til å rettsmekle.

Det gis også en redegjørelse for dommerfullmektigordningen slik den praktiseres i dag i NOU 2020: 11 pkt. 12.3.4.

3.2 Domstolkommisjonens forslag i NOU 2020: 11 pkt. 12.7.

Domstolkommisjonen mente at dommerfullmektigordningen ikke kunne videreføres slik den praktiseres i dag. Når det gjelder veien videre for stillingen, delte kommisjonen seg i et flertall og et mindretall. Mindretallet gikk inn for å avvikle ordningen, og erstatte dommerfullmektigene med en ordning med utredere og flere faste dommere i tingrettene.

Flertallet viste til at dommerfullmektigordningen er viktig både for rekruttering, effektiv saksavvikling og vitalisering av domstolene. Flertallet gikk derfor inn for å videreføre ordningen med nærmere angitte innstramminger og justeringer. Det mest sentrale for flertallet var innføring av klart større skranker for hvilke saker dommerfullmektiger kan behandle alene, og et mer strukturert opplæringsopplegg. Flertallets anbefalinger vil bli oppsummert i det følgende:

Domstolkommisjonens flertall foreslo at ansettelsestiden settes fast til tre år, uten mulighet for forlengelse. Dette innebærer at særordningen i Oslo tingrett ikke videreføres.

Videre foreslo flertallet endringer i tilsettingsprosedyrene, slik at flere enn sorenskriver deltar i ansettelsen av dommerfullmektiger.

Kommisjonen foreslo at dommerfullmektiger ikke skal kunne konstitueres som sorenskriver.

Domstolkommisjonen viste til at retningslinjene som til nå har vært gjeldende om sakstildelingen, i begrenset grad synes å ha blitt etterlevd. Det kan tilsi at det bør legges inn noen flere absolutte skranker for dommerfullmektigens oppgaver, uavhengig av tjenestetid.

Kommisjonen mente det var nærliggende å se hen til saker hvor retten settes med mer enn én fagdommer, og saker hvor det ved tildeling av saken er klart at den har betydelig offentlig interesse.

I tvistesaker pekte man på noen øvrige skranker, som tvistesum over en viss størrelse (knyttet opp mot folketrygdens grunnbeløp), gruppesøksmål, saker om administrative tvangsvedtak og saker etter vergemålsloven og barneloven.

I straffesaker kan det i tillegg til en skranke knyttet til en strafferamme på over seks år også være nærliggende å legge inn begrensninger på saker om mishandling i nære relasjoner, terrorhandlinger og saker knyttet til grunnleggende nasjonale interesser. Også saker hvor siktede er mindreårig, kunne etter kommisjonens syn være aktuelle å unnta fra dommerfullmektiger.

I tillegg til de absolutte begrensningene foreslo kommisjonen at en ny regulering bygger på at dommerfullmektigordningen er en opplæringsstilling hvor kompetansen til å utføre oppgaver gradvis blir større. Det foreslås at den første tiden i større grad settes av til opplæring, og at man gradvis gir dommerfullmektigene større og mer krevende saker i et såkalt trappetrinnsløp.

Det understrekes at de formelle begrensningene aldri kan erstatte domstolleders ansvar for å gjøre en konkret vurdering av saken og av dommerfullmektigen, også utenom sakstypene hvor det legges inn skranker.

4 Arbeidsgruppens overordnede anbefalinger

4.1 Dommerfullmektigordningen er en midlertidig utdanningsstilling

Det er klart nedfelt i gjeldende regelverk at dommerfullmektigordningen er en midlertidig opplæringsstilling/utdanningsstilling. Dette fremgår av domstolloven § 55 g og Justisdepartementets rundskriv G-46/1999, pkt. 4. Stillingens midlertidige karakter er også hjemlet i statsansatteloven, jf. § 9 første ledd bokstav d. I denne bestemmelsen er det fastsatt at diverse utdanningsstillinger, herunder dommerfullmektigstillingen, er unntatt fra hovedregelen om fast tilsetting.

I praksis har dommerfullmektigordningen utviklet seg noe bort fra dette utgangspunktet. Etter arbeidsgruppens oppfatning er det viktig for dommerfullmektigordningens videre legitimitet at utdanningsformålet blir ivaretatt i praksis.

Dette standpunktet er i samsvar med Domstolkommisjonens forslag til justering av eksisterende dommerfullmektigordning, jf. pkt. 12.7.2 side 146 flg. i rapporten:

«Et alternativ til dagens dommerfullmektigordning er å vende tilbake til det historiske utgangspunktet da ordningen var ment for opplæring og for å avlaste sorenskriveren.»

Dersom dommerfullmektigordningen fortsatt skal være en utdanningsstilling, må rammene for stillingen faktisk svare til det som er fastsatt. Dette er en forutsetning for midlertidigheten

etter statsansatteloven § 6 jf. § 9. Arbeidsgruppen har som utgangspunkt at dette skal komme til uttrykk i stillingens innhold, i opplæringen og ved sakstildelingen.

4.2 Andre viktige hensyn

Det har også vært viktig for arbeidsgruppen å ivareta hensynet til dommerfullmektigenes uavhengighet, særlig til domstolleder. Dagens ordning innebærer at mange sider av dommerfullmektigenes ansettelsesforhold er overlatt til domstolleders skjønn. Endringene arbeidsgruppen foreslår reduserer dette skjønnelementet, og vil dermed avhjelpe eventuelle betenkeligheter knyttet til dommerfullmektigenes uavhengighet.

Arbeidsgruppen ser det som et mål at en framtidig dommerfullmektigordning skal være mest mulig lik over hele landet, og at eventuelle ulikheter er godt og saklig begrunnet. Det foreslås derfor tydeligere rammer for blant annet dommerfullmektigenes saklige kompetanse.

Tydelige og enhetlige rammer for dommerfullmektigordningen er etter arbeidsgruppens syn viktig for å sikre stillingens legitimitet og tillit blant brukerne av domstolen, og har også en prinsipiell side. Slik praksis er i dag varierer det mellom de ulike domstolene hvilke sakstyper dommerfullmektigene behandler. Dette gjelder særlig saker etter barneloven, barnevernssaker og rettsmekling. Slike forskjeller anses som uheldige så lenge de ikke er forankret og begrunnet i saklige forhold.

Endelig har et viktig hensyn for arbeidsgruppens arbeid vært å legge til rette for fortsatt god rekruttering og økt kompetanseutnyttelse. Selvstendigheten og ansvaret som følger med stillingen, samt at stillingens kjerneoppgave er dømmende virksomhet, anses som sentrale faktorer som gjør stillingen attraktiv, og som det er viktig å beholde. I tillegg er et økt lønnsnivå for dommerfullmektigene viktig for å rekruttere gode kandidater og legge til rette for at dommerfullmektigene vil stå lenger i stillingen.

5 Dommerfullmektigperioden skal være tre år

5.1 Arbeidsgruppens anbefaling

Dommerfullmektigordningen skal være lik over hele landet, med en felles funksjonsperiode på tre år uten mulighet for forlengelse. Dette innebærer at den særskilte ordningen med dommerfullmektig I i Oslo tingrett avvikles.

5.2 Begrunnelse

En fast, felles funksjonstid på tre år ivaretar stillingens karakter som utdanningsstilling. Samtidig blir stillingens uavhengighet styrket, ved at mulighetene for forlengelse etter samtykke fra sorenskriver blir fjernet. Å utvide den faste ansettelsesperioden til tre år vil også sende et signal om at dette er den forventede funksjonstiden, noe som vil kunne bidra til at flere står lenger i stillingen.

Arbeidsgruppens grunnholdning er at det må foreligge en særlig god begrunnelse for å fravike den generelle funksjonsperioden på tre år. Funksjonsperioden er satt for å ivareta opplæringsformålet. Dersom det er andre begrunnelser for å utvide funksjonsperioden, som f.eks. saksinngang og bemanningsbehov, vil dette stride mot stillingens midlertidige karakter.

Etter arbeidsgruppens oppfatning er det ikke forhold ved Oslo tingrett som kan begrunne en særordning (dommerfullmektig I). Dersom det åpnes for særordninger i én domstol, kan det også være flere tingretter som mener at de oppfyller kriteriene for å få en tilsvarende ordning (ordningen er i dag i prinsippet ikke begrenset til én domstol, jf. kommentarutgaven til domstoloven § 55 bokstav g).

Forslaget er i tråd med Domstolkommisjonens anbefaling om å avvikle spesialordningen med dommerfullmektig I i Oslo tingrett, begrense omfanget av midlertidighet og ivareta hensynet til uavhengighet for dommerfullmektigordningen

Arbeidsgruppemedlemmene Reiestad og Evensen støtter forslaget om en fast funksjonstid på tre år i alle tingretter, noe som innebærer en avvikling av ordningen med dommerfullmektig I i Oslo tingrett. En slik avvikling vil ha praktiske og økonomiske konsekvenser, herunder vil det kreves friske økonomiske midler for å erstatte effektivitetstapet en avvikling vil medføre. Dersom praktiske eller økonomiske hensyn står i veien for en gjennomføring av arbeidsgruppas forslag, mener Reiestad og Evensen at et (subsidiært) alternativ vil være en fast funksjonstid på fire år i alle tingrettene. Dette tilsvarer den maksimale funksjonstiden for dommerfullmektiger i jordskiftedomstolene i dag. Løsningen hensyntar domstolenes økonomi, likebehandling av tingrettene og de prinsipielle betenkelighetene ved en femårig funksjonstid. Det forutsettes at alle de fire årene fylles med opplæringsinnhold, i samsvar med stillingens karakter.

6 Dommerfullmektiger kan ikke konstitueres som domstolledere

Ordningen med at dommerfullmektiger kan konstitueres som domstolledere bør ikke videreføres, jf. NOU 2020: 11, pkt 12.7.2. Dette antas å være helt ukontroversielt og er forøvrig lite aktuelt med dagens domstolstruktur.

7 Forholdstallet mellom dommere og dommerfullmektiger

7.1 Arbeidsgruppens forslag

Arbeidsgruppen anbefaler at andelen dommerfullmektiger settes til maksimalt 25 % i rettskretsen samt at et rettssted bør ha minst to dommere før en dommerfullmektig kan arbeide fast ved rettsstedet.

7.2 Begrunnelse

I Domstolkommisjonens rapport er det foreslått at dommerfullmektiger ikke skal utgjøre mer enn 20 % av de dømmende årsverkene i tingrettene jf. NOU 2020: 11, pkt. 12.7.2. Det er viktig for domstolenes uavhengighet og for tilliten utad at det i hovedsak er fast utnevnte dommere som tjenestegjør i domstolene. Arbeidsgruppen er enig med kommisjonen i at det bør fastsettes et forholdstall mellom dommerfullmektiger og dommere i den enkelte domstol.

Arbeidsgruppen foreslår en andel på maksimalt 25 % dommerfullmektiger. Dette er i samsvar med et vedtak i DAs styre fra 14. juni 2010, som lyder slik:

«Det er et siktemål at andelen dommerfullmektigårsverk i dømmende stillinger i tingrettene i løpet av en 6 års periode ikke skal overstige 25 %.»

Det er flere hensyn som taler for at antallet dommerfullmektiger ikke bør være for lavt. For det første må det svare seg å drive med opplæring og utdanning av dommerfullmektigene. Det er videre viktig at det er et faglig miljø av en viss størrelse. Dette gir bedre læringsmiljø og god rekrutteringen til dommerfullmektigordningen.

Når det gjelder andelen dommerfullmektiger ved de ulike rettsstedene, er det viktig med en viss fleksibilitet. Forholdstallet mellom dommere og dommerfullmektiger er viktigere i forhold til rettskretsen som helhet enn for det enkelte rettsstedet. Det er ønskelig at dommerfullmektiger kan ta del i arbeidet ved både store og små rettssteder, og at de kan fordeles mellom ulike rettssteder i en tingrett. Etter strukturreformen er alle dømmende stillinger en del av en større organisasjon med ressursutveksling og faglig fellesskap. Med dagens struktur er det mulig å ha dommerfullmektigstillinger ved de minste rettsstedene samtidig som de kan nyte godt av et større fagmiljø. Arbeidsgruppen anser det derfor ikke som nødvendig å sette en rigid grense for forholdstallet på de minste rettsstedene, men anbefaler at dommerfullmektiger ikke tjenestegjør fast ved et rettssted med mindre det er to faste dommere der.

Arbeidsgruppens anbefaling om en andel på maksimalt 25 % dommerfullmektiger i den enkelte domstol, bør kunne fravikes i spesielle situasjoner, blant annet sykdom, permisjoner eller rekrutteringsproblemer i tingretten.

8 Endringer i ansettelsesprosedyren

Det er fastsatt i domstoloven at det er domstolleder som ansetter dommerfullmektiger, jf. § 55 g. Det er videre gitt regler om ansettelse av dommerfullmektiger i rundskriv G-46/1999, pkt. 1. Det er ulikt hvordan ansettelsesprosessen gjennomføres i domstolene, herunder om domstolleder gjennomfører hele prosessen selv.

Det er behov for endringer på dette feltet, bl.a. for å styrke stillingens uavhengighet. Det er videre behov for å etablere en ensartet og profesjonell ansettelsesprosess. Dette er i tråd med anbefalingen i NOU 2020: 11, pkt 12.7.4.

Arbeidsgruppen foreslår at kompetansen til å tilsette dommerfullmektiger bør legges til et ansettelsesorgan. Det bør fastsettes et eget punkt om dommerfullmektigtilsettinger i Personalreglementet. Arbeidsgruppen avstår fra å gi nærmere føringer for en ny ordning, fordi det i tråd med statsansatteloven § 2 er DA og arbeidstakerorganisasjonene som har ansvaret for å fremforhandle og fastsette detaljene i en ny ordning.

Arbeidsgruppen anbefaler videre:

- At det utarbeides en egen intervju manual for dommerfullmektiger (f. eks en forenklet versjon av dommerstilling-malen).
- At det fastsettes felles kvalifikasjonskrav for dommerfullmektigansettelser.
- Rundskriv G-46/1999 oppheves.

9 Saklig kompetanse

9.1 Innledning

Arbeidsgruppen tar utgangspunkt i at dommerfullmektigstillingen er en utdanningsstilling, der kompetansen og ansvaret gradvis skal utvides i takt med opplæringen. Basert på tingrettene erfaringer med dagens dommerfullmektigordning, mener arbeidsgruppen at det bør være noe raskere progresjon i sakstildelingen enn det som er skissert i NOU 2020: 11 pkt. 12.7.2. Dette har sammenheng med den kompetansen og erfaringen de fleste dommerfullmektigene har ved tiltredelse. Det er viktig å finne en god balanse på dette punktet, der det også tas hensyn til rekrutteringen til dommerfullmektigordningen og ressursutnyttelsen i tingrettene.

Arbeidsgruppen har sett på behovet for å etablere ulike former for skranker for sakstildelingen. Gruppen har i den forbindelse vurdert forslagene i Domstolkommisjonens rapport og innhentet innspill fra sentrale aktørgrupper i tingrettene, se pkt. 3. Ut fra dette har gruppen foreslått følgende hovedkategorier for sakstildeling:

- Saker som ikke skal tildeles dommerfullmektiger
- Saker som ikke skal tildeles dommerfullmektigen første ansettelsesår
- Saker som skal undergis særskilt vurdering før de tildeles
- Andre saker/oppgaver

9.2 Saker som ikke skal tildeles dommerfullmektiger

9.2.1 Arbeidsgruppens forslag:

I tillegg til de skrankene som allerede er fastsatt i gjeldende lov, foreslår arbeidsgruppen at følgende saker ikke skal behandles av dommerfullmektiger:

- Kjennelser i saker etter straffeprosessloven kapittel 15 a,16a,16b, 16 c og 16 d (skjulte tvangsmidler, som kommunikasjonskontroll, romavlytting, dataavlesing, skjult kameraovervåkning mv.)
- Hovedforhandling og dom i:
 - Straffesaker om terror og grunnleggende nasjonale interesser der strafferammen er under 6 år
 - Straffesaker med forsterket rett der strafferammen er under 6 år, jf. tilsvarende lovregulering for tvistesakene.

9.2.2 Begrunnelse

I Riksadvokatens innspill til arbeidsgruppen er det påpekt at dommerfullmektiger ofte behandler saker med skjulte tvangsmidler, mens beslutninger om disse tiltakene tas på høyeste nivå hos politiet/påtalemyndigheten.

Arbeidsgruppen er kjent med at dette er saker som ofte er blitt tildelt dommerfullmektiger, for å unngå at embetsdommere blir inhabile til å behandle en fremtidig straffesak.

Arbeidsgruppen er likevel enig i at det fremstår som uheldig og «asymmetrisk» at disse

sakene behandles av dommerfullmektiger. Potensielle habilitetsproblemer bør løses på andre måter. Det er også et element at det er snakk om inngripende avgjørelser som krever rask behandling og som stiller særlige krav til dommerens selvstendighet og integritet. Det er derfor mest korrekt at disse sakene avgjøres av embetsdommere.

Arbeidsgruppen har videre valgt å foreslå at saker med mer enn en fagdommer, saker med terrorhandlinger og grunnleggende nasjonale interesser skal utgjøre skranker for dommerfullmektigene, selv om strafferammen er under 6 år. Dette fremstår som en naturlig avgrensning i dommerfullmektigenes kompetanse og bidrar til å skape konsistens i regelverket. Dette er saker som også er spesielt nevnt i NOU 2020: 11.

Domstolkommisjonen har videre foreslått at saker med betydelig offentlig interesser, gruppesøksmål, barnevern, barnelov, vergemål, og mishandling i nære relasjoner, kan unntas fra dommerfullmektigenes saklige kompetanse. Arbeidsgruppen har kommet til at dette er sakstyper som dommerfullmektiger etter en viss periode og ut fra en konkret vurdering kan behandle, se nærmere om dette nedenfor.

9.3 Saker som ikke skal tildeles i løpet av første ansettelsesår

9.3.1 Arbeidsgruppens forslag

Arbeidsgruppen foreslår at følgende sakstyper ikke skal tildeles dommerfullmektiger i løpet av det første ansettelsesåret:

- Barnesakene (foreldretvister og barnevern)
- Rettsmekling i allmennprosess
- Lede hovedforhandling og avsi dom i saker om mishandling i nære relasjoner

9.3.2 Begrunnelse

Dette er saker som dels krever erfaring, opparbeidet spisskompetanse og forhandlingsevne. Arbeidsgruppen har blant annet tatt hensyn til at kommisjonen har anbefalt spesialisering av barnesakene, for å heve kvaliteten og effektiviteten i saksbehandlingen. Dette tilsier at barnesakene ikke bør behandles av uerfarne dommere/dommerfullmektiger, se NOU pkt. 1.4.

Mishandlingssakene er ofte komplekse og krevende saker, med familiekonflikter og barn involvert. Disse sakene kan i tillegg være prosessuelt vanskelige å håndtere.

Etter første ansettelsesår skal det gjøres en særskilt vurdering av om dommerfullmektigen kan tildeles disse sakene. Ved vurderingen skal det særlig ses hen til sakens tema og kompleksitet, dommerfullmektigens kompetanse og tidligere erfaring med sakstypen (f.eks. som advokat e.l.) sammenholdt med dommerfullmektigens alder og modenhet. Når det gjelder barnesakene er dette ment som en snever unntaksregel for dommerfullmektiger som har erfaring med sakstypen fra før, for eksempel som advokat. Det kreves med andre ord noe særskilt for å kunne tildele foreldretvister og barnevernsaker til dommerfullmektiger også etter første ansettelsesår. Arbeidsgruppen har heller ikke tatt inn barnesakene som en del av kompetanseløpet for dommerfullmektiger, se nærmere om dette under punkt 11. Dette har sammenheng med at gruppen antar at svært få dommerfullmektiger vil behandle disse sakene.

9.4 Saker som ikke skal tildeles uten særskilt vurdering

9.4.1 Arbeidsgruppas anbefaling

Arbeidsgruppa anbefaler at domstolleder (eller avdelingsleder/nestleder som har fått delegert slik kompetanse) skal gjøre en særskilt vurdering ved tildeling av følgende sakstyper:

- Psykisk helsevern
- Fratakelse av rettslig handleevne
- U-18-saker
- Saker med dødsfølge
- Grov kroppsskade
- Kommersielle tvistesaker med store verdier involvert
- Saker med stor offentlig interesse

9.4.2 Begrunnelse

Innenfor de nevnte kategoriene finnes både saker som kan være enkle og oversiktlige, og saker som er krevende og kompliserte å lede hovedforhandling og avsi dom i. Det blir derfor ikke hensiktsmessig å fastsette absolutte retningslinjer/regler for tildelingen av disse sakene i løpet av dommerfullmektigperioden. Ved vurderingen skal det særlig ses hen til sakens tema og kompleksitet, dommerfullmektigens kompetanse og tidligere erfaring med sakstypen (f.eks. som advokat) sammenholdt med dommerfullmektigens alder og modenhet.

9.5 Andre saker/oppgaver

Saker som ikke er nevnt i pkt. 9.2 til 9.4 kan tildeles dommerfullmektiger etter domstolleders skjønn i løpet av dommerfullmektigperioden.

De skrankene som er foreslått ovenfor kan i utgangspunktet knyttes til å lede hovedforhandling og avsi dom. Øvrig saksbehandling, herunder å lede andre rettsmøter, treffe prosessuelle avgjørelser mv. kan dommerfullmektigene utføre i disse sakene.

Dommerfullmektiger kan i tillegg bistå dommere med utredningsoppgaver og være med dommeren underveis i saksbehandlingen, f.eks. være co-mekler i rettsmeklinger og bistå i rettsmøter i større saker, blant annet i saksforberedende rettsmøte i foreldretvister.

Slike oppgaver - under veiledning av/i samarbeid med en dommer – kan være en viktig del av opplæringen, særlig det første ansettelsesåret og bør ev. legges inn i opplæringsplanen.

10 Lønn og lønnsutvikling

10.1 Arbeidsgruppens forslag

Arbeidsgruppen mener at dommerfullmektigenes lønn bør økes i forhold til i dag, og at lønnsutviklingen bør gjenspeile at det er en opplæringsstilling, hvor dommerfullmektigene etter hvert i ansettelsesløpet får utvidet kompetanse og ansvar. Arbeidsgruppen foreslår følgende lønnsstige:

- Fra 0 til 12 måneder: 550 000 kroner
- Fra 12 måneder: 590 000 kroner

- Fra 18 måneder: 640 000 kroner
- Fra 24 måneder: 700 000 kroner

10.2 Begrunnelse

Ordinære dommerfullmektiger får fastsatt lønnen gjennom forhandlinger med Domstoladministrasjonen, jf. HTAs bestemmelser. Oslo tingrett er for tiden delegert forhandlingssted slik at forhandlinger for dommerfullmektig I foregår lokalt i domstolen. Det har ført til at dommerfullmektiger i Oslo har en annen avlønning enn dommerfullmektiger i resten av landet etter to års tjeneste.

Lønn for ordinære dommerfullmektiger er per 1. mai 2022

- Fra 0 til 12 måneder: 525 000 kroner
- Fra 12 til 24 måneder: 585 000 kroner
- Fra 24 måneder: 590 000 kroner

Lønn for dommerfullmektig I (fra 24 til 60 måneder) er per 1. mai 2022

- Fra 24 måneder: 636 000 kroner
- Fra 36 måneder: 669 500 kroner
- Fra 48 måneder: 674 000 kroner

Ved lønnsfastsettelsen for dommerfullmektiger mener arbeidsgruppen at det må ses hen til stillingens karakter som utdanningsstilling, samtidig som det er viktig å sikre god rekruttering og beholde dommerfullmektigene lengst mulig i stillingen. Erfaring over tid viser at dommerfullmektiger i gjennomsnitt slutter i stillingen etter ca. 18 måneder, selv om ansettelsesperioden er inntil tre år. Av hensyn til ressursutnyttelsen i domstolene og kostnadene ved høy turnover (se vedlegg) er det svært viktig å sette inn et tydelig lønnsløft etter 18 måneders ansettelsestid. Arbeidsgruppen viser videre til tilbakemeldingene fra tingretter og aktørgruppene om at lønn er en svært viktig faktor, både for rekrutteringen og for å hindre høy turnover i dommerfullmektigordningen.

Med dette forslaget fanger man også opp det høyere lønnsnivået som har vært fastsatt for dommerfullmektig I ordningen i Oslo tingrett (etter 18 måneder). Dette har vært en av flere stillinger dommerfullmektigene har søkt seg til etter en periode i andre domstoler.

11 Opplæring

11.1 Innledning

Dommerfullmektigstillingen skal være en utdanningsstilling. Domstolkommisjonen anbefalte at opplæringselementet i stillingen skulle styrkes, noe arbeidsgruppa søker å følge opp. Opplæring skjer i mange former – gjennom praksis og erfaring, uformell kompetansedeling og gjennom deltakelse på kurs og seminarer. I dette kapitlet vil det gis anbefalinger om det formelle opplæringsløpet. Det skal både gis lokal opplæring, og et felles nasjonalt opplæringstilbud.

11.2 Lokal opplæring

Det innledende lokale kompetanseopplegget skal sikre tilstrekkelig innsikt i dommerrollen, tekniske løsninger, de forskjellige sakstypene, arbeidsoppgavene m.v. til å sikre at dommerfullmektigen er i stand til å avvikle tildelte saker alene, og før de har rukket å delta på det nasjonale introduksjonsprogrammet for nye dommere/dommerfullmektigseminarene. Det er viktig at den første tiden av ansettelsesperioden settes av til opplæring, og at dommerfullmektigene er tilstrekkelig forberedt før de skal administrere saker på egen hånd.

Et sentralt element i den lokale introduksjonen er at det pekes ut en erfaren tingrettsdommer som fadder for den nye dommerfullmektigen som skal stå for faglig, praktisk og sosial introduksjon som ikke dekkes på annen måte, samt være tilgjengelig for å svare på faglige og andre spørsmål som en ny dommerfullmektig måtte ha.

Etter første måned, og gjennom resten av ansettelsesperioden har sorenskriver, eller den hen delegerer oppgaven til, et kontinuerlig oppfølgingsansvar. Dette suppleres med deltakelse i lokale og regionale kompetansetiltak, medarbeidersamtaler o.l. Dommerfullmektiger bør gis tilbud om å delta som observatør eller co-mekler i rettsmekling for å få et inntrykk av hva dette innebærer. Det samme gjelder å overvære et saksforberedende møte i sak etter barneloven.

11.3 Forslag til lokalt opplæringsprogram

Nedenfor følger et forslag til lokalt opplæringsprogram. Vedlagt denne rapporten følger et komplett forslag til opplæring og introduksjon for nyansatte, som også omfatter administrative forhold.

Innholdet i opplæringsprogrammet forutsettes å gjennomføres i løpet av den første måneden, bortsett fra det siste punktet. Punktene står i tilfeldig rekkefølge og må tilpasses domstolen og den enkelte dommerfullmektig. Skjemaet sendes i forkant til nyansatt og alle som har oppgaver iht. skjemaet.

Hva	Ansvar og saksnummer	Når	Utført
Grunnleggende innføring i tilståelsessaker - være med en erfaren dommer i minst 2 saker			
Grunnleggende innføring i fengslingssaker - være med en erfaren dommer i minst 2 fengslinger			
Grunnleggende innføring i MED-saker, herunder straffeutmåling og bevisbedømmelse - overvære minst 2 kortere saker inkl. domskonferanse			

Grunnleggende innføring i TVI-saker, herunder saksforberedelse. Overvære minst 1 innledning til TVI-sak med en erfaren dommer og minst ett planmøte			
Orientering om fagområdene skifte/konkurs, notarial - Være med en erfaren dommer i minst 1 konkursåpning og 1 skiftesamling			
Orientering om fagområdene tvang/gjeld			
Opplæring i LOVISA			
Opplæring utstyr i salene			
Opplæring i intranett, bruk av fellesområde og eget område på server			
Opplæring i øvrige kontorrutiner, ESS – tidsregistrering, registrering av sykefravær, ferie m.m.			
Gjennomføre e-intro for nye medarbeidere			
Møte med andre aktører/fengselsbesøk		0-12 mnd	

11.4 Nasjonalt introduksjonsprogram

Ansvar for det konkrete innholdet i introduksjonsprogrammet for dommerfullmektigene ligger under Kompetansekomiteen for dømmende funksjoner. Arbeidsgruppen anbefaler at det etableres tre moduler tilpasset det opplæringsløp/progresjon i sakstildeling som fremgår ovenfor. Innholdet her er å anse som forslag/anbefalinger.

Modulene bør fortrinnsvis gjennomføres fysisk. Fysisk gjennomføring som førstevalg begrunnes i lang og god erfaring med at dommerfullmektigene etablerer verdifulle kontakter i møtet med kollegaer i samme situasjon. Det skjer svært verdifull kompetanseoverføring og erfaringsdeling i de uformelle sekvensene av slike møter – og på arenaer som ikke eksisterer i, eller lar seg erstatte ved, digitale møter.

Digital gjennomføring av kompetansetiltak antas å brukes mer og mer i tiden som kommer. Arbeidsgruppa ser det som særlig viktig at modul 1 i introduksjonsprogrammet gjennomføres fysisk, mens modul 2 eller 3 kan gjennomføres digitalt dersom for eksempel ressurs hensyn tilsier det. Det er i så fall viktig at innholdet i de delene som gjennomføres digitalt tilpasses dette.

Det nasjonale opplæringsprogrammet bør i begrenset grad bestå av kompetanseheving i materiell juss. Fokuset bør ligge på dommerrollen og dommerhåndverket, og å sikre dommerfullmektigene gode verktøy for å fylle denne rollen på best mulig måte.

Det anbefales ikke et eget *nasjonalt* kompetanseløp for særlige sakstyper som foreldretvister/barnevernssaker, rettsmekling, større straffesaker o.l. Dette er saker som ikke skal behandles av dommerfullmektiger med mindre sorenskriver etter en konkret vurdering av erfaring, kompetanse og særlig interesse finner at dommerfullmektigen likevel, og etter minst 1 års ansettelsestid, allerede besitter særlige kvalifikasjoner til å behandle den aktuelle saken.

Det er arbeidsgruppas generelle oppfatning at dommerfullmektigene bør gis mulighet til å delta i en eller annen form på de nasjonale dommerseminarene eller introduksjonskursene for nye dommere. Å utnytte eksisterende kompetansetiltak på denne måten vurderes å være god ressursutnyttelse.

11.5 Forslag til nytt nasjonalt introduksjonsprogram

Modul 1 – nasjonalt kompetanseopplegg, fysisk møte	Dommerrollen (inkl etikk) Straffesaker <ul style="list-style-type: none"> - Saksforberedelse - Hovedforhandlingen - Domskonferansen - Straffereaksjonene/straffegjennomføringen (Kriminalomsorgen) Tvistesaker <ul style="list-style-type: none"> - Saksforberedelse - Særlig om småkrav - Hovedforhandlingen - Domsskriving
Modul 2 – nasjonalt kompetanseopplegg, digitalt møte	Aktiv saksstyring, straffe- og sivile saker Eksaminasjon av vitner og parter Vitnepsykologi
Modul 3 – nasjonalt kompetanseopplegg, fysisk møte	Bevisvurdering Domsskriving for viderekomne Særskilte emner fra strafferetten (vold i nære relasjoner, unge lovbrøyttere mm)

Nasjonale dommerseminar	Særlig tilrettelagte tema dag 2
Modul 4 - Særlig lokalt opplæringsansvar	Barnelov, rettsmekling og mishandling nære relasjoner *)

Dersom det er aktuelt å tildele denne/disse sakstypen(e)) til en dommerfullmektig, skal nødvendig opplæring gis lokalt i domstolen.

- For saker som gjelder barn (foreldretvister/barnevern) bør dommerfullmektigen da som minimum har fulgt minst en dommersamtale med barn, ett saksforberedende møte og en hovedforhandling sammen med en erfaren dommer på rettsområdet.
- For disse sakstypene bør dommerfullmektigen knyttes til en særskilt fadder for det aktuelle fagområdet, fortrinnsvis en dommer med lang erfaring eller særlig interesse for det særlige fagområdet/tilhørighet til den aktuelle faggruppen dersom slike grupper er etablert i domstolen. Dommerfullmektigen skal også ha fått satt av tilstrekkelig tid til å gjennomgå de nasjonale veilederne som er gitt for den aktuelle sakstypen.

12 Regelendringer

12.1 Domstoloven § 55 g

12.1.1 Arbeidsgruppens forslag

Domstoloven § 55 g skal lyde slik:

Dommerfullmektiger kan tilsettes for inntil tre år. Domstoladministrasjonen gir nærmere bestemmelser om tilsettingen av dommerfullmektiger.

12.1.2 Kommentar

Domstoloven § 55 g gir bestemmelser om ansettelsestid og ansettelseskompetanse for dommerfullmektiger. Arbeidsgruppens forslag innebærer at bestemmelsen må endres. Endringen forutsetter også at det gjeldende rundskrivet G-46/1999 oppheves og erstattes av et nytt rundskriv. Rundskrivet er gitt med hjemmel i § 55 g slik den lyder i dag. Et nytt rundskriv bør inneholde arbeidsgruppens forslag til tilsettingsprosedyre mv. Videre anbefales at kompetansen til å fastsette og følge opp rundskrivet overføres fra Justis- og beredskapsdepartementet til Domstoladministrasjonen. Dette er prinsipielt riktig da Domstoladministrasjonen er et uavhengig organ og har en overordnet arbeidsgiverfunksjon for de ansatte i domstolene.

12.2 Domstolloven § 23

12.2.1 Arbeidsgruppens forslag

Domstolloven § 23 skal lyde slik:

Dommerfullmektiger som tilsettes i henhold til § 55 g, skal gjøre tjeneste i tingrettene.

Dommerfullmektiger kan utføre oppgaver på vegne av domstolene, med de begrensninger som følger av lov eller forskrift.

Forslag til ytterligere lovtekst eller forskriftstekst:

Dommerfullmektiger med under ett års tjenestetid kan ikke lede rettsmøter og treffe avgjørelser i

- *foreldretvister*
- *barnevernssaker etter tvisteloven kapittel 36*
- *meddomsrettssaker etter straffeloven § 281 - mishandling i nære relasjoner eller*
- *være rettsmekler etter tvisteloven § 8-4*

Etter første ansettelsesår skal det gjøres en særskilt vurdering av om dommerfullmektigen kan tildeles disse sakene. Ved vurderingen skal det særlig ses hen til sakens tema og kompleksitet, dommerfullmektigens kompetanse og tidligere erfaring med sakstypen sammenholdt med dommerfullmektigens alder og modenhet.

Dommerfullmektiger kan i alle tilfelle ikke behandle saker etter straffeprosessloven kapittel 15a, 16a, 16b, 16c og 16d eller lede hovedforhandling eller avsi dom i saker

- a) hvor retten settes med mer enn én fagdommer,*
- b) etter straffeloven kapittel 17 og kapittel 18 (om terror og grunnleggende nasjonale interesser)*
- c) Saker etter utlendingsloven kapittel 14, jf. § 137 annet ledd, eller statsborgerloven §§ 7 annet ledd og 26 b, jf. § 31 g, (saker som berører grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn)*
- d) om lovbrudd som etter loven kan medføre fengsel i mer enn 6 år, unntatt i sak om overtredelse av straffeloven § 274 første ledd*

Domstolleder skal for øvrig gjøre en særskilt vurdering ved tildeling av følgende sakstyper:

- *Psykisk helsevern etter tvisteloven kapittel 36*
- *Fratakelse av rettslig handleevne etter lov om vergemål*
- *hvor siktede er under 18 år.*
- *Saker med dødsfølge*
- *Grov kroppsskade (§ 274 første ledd)*
- *Kommersielle tvistesaker med store verdier involvert (over 20 ganger grunnbeløpet)*

12.2.2 Kommentar

Arbeidsgruppen tar ikke stilling til hvordan punktene om dommerfullmektigenes saklige kompetanse skal reguleres, herunder om dette bør skje i lov eller forskrifts form. Dette overlates til DA og/eller Justisdepartementet å vurdere. Det er imidlertid arbeidsgruppens vurdering at det er praktisk og mest oversiktlig å samle alle reglene om saklig kompetanse i én bestemmelse. Arbeidsgruppen legger til grunn at retningslinjene som fastsettes om sakstildelingen til dommerfullmektigene vil bli fulgt, uavhengig av om de nedfelles i lov eller forskrift.

13 Avsluttende bemerkninger

Arbeidsgruppen har ved sin gjennomgang av dagens dommerfullmektigordning og utarbeidelse av endringsforslag hatt øye for både prinsipielle og praktiske forhold ved ordningen.

Dommerfullmektigordningen rammer inn en viktig utdanningsfunksjon med stor praktisk betydning for saksavviklingen i tingrettene. Arbeidsgruppens ambisjon har vært å bidra til at ordningen også i fremtiden skal fremstå som attraktiv for yngre og dyktige jurister, fungere etter sin hensikt som utdanningsstilling og bidra til en effektiv og rettssikker avvikling av saker i tingrettene.

Arbeidsgruppen har med forslaget om maksimal tjenestetid på tre år uten mulighet for forlengelse søkt å styrke dommerfullmektigstillingens uavhengighet. Ved å foreslå denne ordningen som den eneste, uten særordninger som muliggjør lengre samlet funksjonstid, begrenses også perioden man kan stå i en midlertidig dømmende stilling.

Etter arbeidsgruppens oppfatning danner rapporten et konkret og begrunnet utgangspunkt for oppfølging. Det er derfor arbeidsgruppens håp og forventning at Domstoladministrasjonen som oppdragsgiver sørger for at denne rapportens forslag omsettes i drøftelser - og endringer.

14 Vedlegg

Dommerfullmektigundersøkelsen

Domstollederundersøkelsen

Kostnadsanalyse - turnover

Invitasjon til å gi innspill til arbeidsgruppen

Innspill fra

- Riksadvokaten
- Oslo statsadvokatembeter
- Statsadvokatembetene i Trøndelag, Nordland, Troms og Finnmark
- Møre og Romsdal statsadvokatembeter
- Kommuneadvokaten i Oslo
- Barneombudet
- Advokatforeningen
- Ringerike, Asker og Bærum tingrett
- Salten og Lofoten tingrett
- Buskerud tingrett
- Agder tingrett
- Trøndelag tingrett
- Hordaland tingrett
- Lokalt tillitsvalgte dommerfullmektiger i Oslo tingrett

Forslag til lokalt opplærings- og introduksjonsprogram.